JULKISASIAMIEHEN RATKAISUEHDOTUS
LAILA MEDINA
12 päivänä joulukuuta 2024 [1]

Asia C-324/23 [Myszak] [i]

OF,
EI ja
RI
vastaan
M.K., Getin Noble Bank S.A:n, aiemmin Getin Noble Bank S.A., selvitysmiehenä

(Ennakkoratkaisupyyntö – Sąd Okręgowy w Warszawie (alueellinen tuomioistuin, Varsova, Puola))

Ennakkoratkaisupyyntö – Kuluttajansuoja – Direktiivi 93/13/ETY – Kuluttajasopimusten kohtuuttomat ehdot – 6 artiklan 1 kohta ja 7 artiklan 1 kohta – Ulkomaanvaluuttaan sidottu kiinnelainasopimus – Kuluttajan vaatimus sopimuksen pätemättömyyden toteamiseksi – Välitoimihakemus, jossa vaaditaan sopimuksen täyttämisen keskeyttämistä – Välitoimet – Direktiivi 2014/59/EU – Pankkien elvytys- ja kriisinratkaisudirektiivi – Kriisinratkaisun kohteena oleva pankki – 34 artiklan 1 kohdan b ja g alakohta – Kriisinratkaisua koskevat yleiset periaatteet – Periaate, jonka mukaan velkojat eivät saa jäädä kriisinratkaisussa huonompaan asemaan – Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artikla – Tehokas oikeussuoja

1. Tämä ennakkoratkaisupyyntö koskee kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY [2] 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan sekä direktiivin 2014/59/EU, [3] jolla otettiin käyttöön luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten (jäljempänä laitokset) elvytys- ja kriisinratkaisukehys, 34 artiklan 1 kohdan b ja g alakohdan ja 70 artiklan 1 ja 4 kohdan tulkintaa.

2. Ennakkoratkaisupyyntö on esitetty menettelyssä, jossa vastakkain ovat yhtäältä OF, EI ja RI (jäljempänä kantajat) ja toisaalta Getin Noble Bank S.A:n selvitysmiehenä toimiva M.K. Kantajat, jotka ovat kuluttajia, tekivät Sveitsin frangiin (CHF) sidotun kiinnelainasopimuksen vastaajana olevan pankin kanssa eivätkä ole tähän mennessä maksaneet kaikkia sovittuja maksueriä. He

[1] Alkuperäinen kieli: englanti.

[i] Tämän asian nimi on kuvitteellinen nimi. Se ei vastaa asian minkään asianosaisen todellista nimeä.

[2] EYVL 1993, L 95, s. 29.

[3] Luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä sekä neuvoston direktiivin 82/891/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2001/24/EY, 2002/47/EY, 2004/25/EY, 2005/56/EY, 2007/36/EY, 2011/35/EU, 2012/30/EU ja 2013/36/EU ja asetusten (EU) N:o 1093/2010 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta 15.5.2014 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EUVL 2014, L 173, s. 190), joka tunnetaan myös pankkien elvytys- ja kriisinratkaisudirektiivinä.

nostivat ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa kanteen kyseisen sopimuksen kumoamiseksi sillä perusteella, että se sisälsi kohtuuttomia ehtoja. Kyseisen menettelyn ollessa käynnissä Getin Noble Bank vietiin kriisinratkaisuun.

3. Tämän jälkeen kantajat hakivat välitoimia, joissa vaadittiin keskeyttämään heidän sopimuksesta johtuvat velvollisuutensa pääasiaa koskevan menettelyn ajaksi. Nämä toimet luokitellaan kansallisessa lainsäädännössä turvaamistoimiksi, joilla kantajat vaativat keskeyttämään kuukausittaisten lainaerien maksamista koskevan velvollisuutensa täyttämisen kyseisen menettelyn ajaksi, kun tuomioistuin käsittelee pääkannetta. [4]

4. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee kysymyksessään lähinnä, onko kuluttajien direktiivin 93/13 perusteella saamaa suojaa mahdollista rajoittaa, jos kyseinen pankki on direktiivissä 2014/59 säädetyn kriisinratkaisumenettelyn kohteena. Unionin tuomioistuimen on näin ollen löydettävä käsiteltävässä asiassa tasapaino näiden kahden direktiivin vaikutusten välillä.

I Asiaa koskevat oikeussäännöt

A Euroopan unionin oikeus

1. Direktiivi 93/13

5. Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on säädettävä, että elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisen sopimuksen kohtuuttomat ehdot eivät sido kuluttajia niiden kansallisen lainsäädännön mukaisesti ja että sopimus jää muilta osin osapuolia sitovaksi, jos sopimus voi olla olemassa ilman kohtuuttomia ehtoja.”

6. Saman direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on kuluttajien ja kilpailevien elinkeinonharjoittajien edun vuoksi varmistettava, että on olemassa riittäviä ja tehokkaita keinoja kohtuuttomien ehtojen käytön lopettamiseksi elinkeinonharjoittajan ja kuluttajan välisissä sopimuksissa.”

2. Direktiivi 2014/59

7. Tämän ratkaisuehdotuksen kannalta merkityksellisiä ovat kyseisen direktiivin johdanto-osan 3, 5, 10, 31, 48, 50, 51, 60 ja 69 perustelukappale.

[4] Kyseisten toimien täsmällistä ajallista kehystä ei esitetä ennakkoratkaisupyynnössä. Unionin tuomioistuimelle toimitetusta asiakirja-aineistosta kuitenkin käy ilmi, että Getin Noble Bankista tehtiin ensin kriisiratkaisupäätös, minkä jälkeen se asetettiin maksukyvyttömyysmenettelyyn. Asianosaiset vahvistivat istunnossa, että välitoimihakemus tehtiin näiden kahden menettelyn välissä.

8. Sen 34 artiklan, jonka otsikko on ”Kriisinratkaisua koskevat yleiset periaatteet”, 1 kohdan b ja g alakohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kriisinratkaisuviranomaiset käyttäessään kriisinratkaisuvälineitä ja -valtuuksia toteuttavat kaikki asianmukaiset toimenpiteet sen takaamiseksi, että kriisinratkaisutoimi toteutetaan seuraavia periaatteita noudattaen:

– –

b) kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen velkojat vastaavat tappioista osakkeenomistajien jälkeen noudattaen tavanomaisen maksukyvyttömyysmenettelyn mukaista saamistensa ensisijaisuusjärjestystä, jollei tässä direktiivissä nimenomaisesti toisin säädetä;

– –

g) velkojille ei saa aiheutua suurempia tappioita kuin mitä niille olisi aiheutunut, jos laitos tai 1 artiklan 1 kohdan b, c tai d alakohdassa tarkoitettu yhteisö olisi likvidoitu tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä 73–75 artiklassa määriteltyjen suojatoimien mukaisesti.”

9. Direktiivin 2014/59 37 artiklan, jonka otsikko on ”Kriisinratkaisuvälineitä koskevat yleiset periaatteet”, 1 kohdassa ja 3 kohdan b alakohdassa säädetään, että kriisinratkaisuviranomaisilla on oltava tarvittavat valtuudet soveltaa kriisinratkaisuvälineitä, myös omaisuudenhoitoyhtiön käyttöä. Saman artiklan 6 kohdan mukaan laitokset, josta varat on siirretty, on likvidoitava tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä kohtuullisessa ajassa ottaen huomioon olennaisten palvelujen jatkuvuuden tarve.

10. Kyseisen direktiivin 70 artiklan, jonka otsikko on ”Valtuudet rajoittaa vakuusoikeuksien täytäntöönpanoa”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kriisinratkaisuviranomaisilla on valtuudet rajoittaa kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen vakuudellisia velkojia panemasta täytäntöön kyseisen kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen varoihin liittyviä vakuusoikeuksia 83 artiklan 4 kohdan mukaisesta rajoittamisilmoituksen julkaisemisesta alkaen kyseistä julkaisemista seuraavan pankkipäivän keskiyöhön saakka kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen kriisinratkaisuviranomaisen jäsenvaltiossa.”

11. Direktiivin 2014/59 73 artiklassa vahvistetaan säännöt osakkeenomistajien ja velkojien kohtelusta osittaisten siirtojen ja velkakirjojen arvon alaskirjauksen tapauksessa. Sen arvioimiseksi, olisiko osakkeenomistajia ja velkojia kohdeltu paremmin, jos kriisinratkaisun kohteena oleva laitos olisi asetettu tavanomaiseen maksukyvyttömyysmenettelyyn, kyseisen direktiivin 74 artiklassa edellytetään jäsenvaltioiden varmistavan, että riippumaton henkilö tekee arvostuksen. Saman direktiivin 75 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on varmistettava, että jos 74 artiklan mukaisesti tehdyssä arvostuksessa todetaan, että jollekin osakkeenomistajalle tai velkojalle on aiheutunut suurempia tappioita kuin niille olisi aiheutunut tavanomaisen maksukyvyttömyysmenettelyn mukaisessa likvidaatiossa, sillä on oikeus saada kyseinen erotus maksuna kriisinratkaisun rahoitusjärjestelyistä.

B Puolan oikeus

1. Siviilikoodeksi

12. Siviilikoodeksista 23.4.1964 annetun lain (Ustawa – Kodeks cywilny, jäljempänä siviilikoodeksi),[5] sellaisena kuin se on konsolidoituna,[6] 385^1 §:n 1 momentin mukaan kuluttajan kanssa tehdyn sopimuksen ehdot, joista ei ole sovittu erikseen, eivät sido kuluttajaa, jos ne vaikuttavat hänen oikeuksiinsa ja velvollisuuksiinsa hyvien tapojen vastaisesti vahingoittaen räikeästi hänen etujaan (lainvastaiset sopimusehdot).

2. Siviiliprosessilaki

13. Siviiliprosessikoodeksista 17.11.1964 annetun lain (ustawa – Kodeks postępowania cywilnego, jäljempänä siviiliprosessikoodeksi),[7] sellaisena kuin se on konsolidoituna,[8] 730^1 §:ssä säädetään seuraavaa:

”1. Turvaamistoimen määräämistä voi vaatia kuka tahansa menettelyn asianosainen tai menettelyssä osallisena oleva, jos hän osoittaa uskottavasti, että hänellä on saatava ja intressi vaatia kyseisiä toimenpiteitä.

2. Turvaamistoimen myöntämistä koskeva oikeudellinen intressi on olemassa silloin, kun turvaamistoimen puuttuminen tekisi mahdottomaksi tai huomattavan vaikeaksi panna täytäntöön asiassa annettava ratkaisu tai muulla tavoin tekisi mahdottomaksi tai huomattavan vaikeaksi saavuttaa menettelyn tavoite.

– –

3. Turvaamistointa valittaessa tuomioistuin ottaa huomioon asianosaisen tai menettelyssä osallisena olevien edut siinä määrin, että oikeutetulle varmistetaan asianmukainen oikeussuoja ja että suoritusvelvollista ei rasiteta enemmän kuin on tarpeen.”

14. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan pääasian kannalta merkityksellisiä ovat myös siviiliprosessikoodeksin 731 ja 755 § sekä 755 §:n 2^1 momentti.

[5] Dz. U. nro 16, järjestysnumero 93.

[6] Dz. U. 2020, järjestysnumero 1740.

[7] Dz. U. nro 43, järjestysnumero 296.

[8] Dz. U. 2021, järjestysnumero 1805.

3. Pankkien vakuusrahastosta annettu laki

15. Pankkien vakuusrahastosta, talletussuojajärjestelmästä ja pakollisista rakenneuudistuksista 10.6.2016 annetun lain[9] (Ustawa z dnia 10 czerwca 2016 r. o Bankowym Funduszu Gwarancyjnym, systemie gwarantowania depozytów oraz przymusowej restrukturyzacji, jäljempänä pankkien vakuusrahastosta annettu laki) 135 §:n 1 ja 4 momentissa säädetään seuraavaa:

”1. Täytäntöönpano- tai turvaamistoimimenettely, jossa on kyse kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen varoista ja joka on aloitettu kriisinratkaisun aloittamisen jälkeen, todetaan rauenneeksi.

– –

4. Kriisinratkaisun kohteena olevaa toimijaa vastaan ei ole sallittua aloittaa täytäntöönpano- tai turvaamistoimimenettelyä kriisinratkaisun aikana.”

16. Kyseisen lain 142 §:n 1 momentin mukaan Bankowy Fundusz Gwarancyjny (pankkien vakuusrahasto, Puola) voi keskeyttää oikeuden panna vakuuden täytäntöön kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen varojen osalta ajanjaksoksi, joka päättyy sen kyseisen oikeuden keskeyttämistä koskevan ilmoituksen julkaisemista seuraavana arkipäivänä.

4. Maksukyvyttömyyslaki

17. Maksukyvyttömyydestä 28.2.2003 annetun lain (Ustawa z dnia 28 lutego 2003 r. Prawo upadłościowe, jäljempänä maksukyvyttömyyslaki)[10] 146 §:n 1 momentissa säädetään, että konkurssipesän varoja koskeva täytäntöönpanomenettely keskeytyy automaattisesti konkurssiin asettamisen johdosta ja menettely raukeaa automaattisesti, kun konkurssituomiosta on tullut lainvoimainen. Kyseisen pykälän 2 momentin mukaan keskeytyneessä menettelyssä jakamatta jääneet määrät kuuluvat konkurssipesään. Sen 3 momentin mukaan täytäntöönpano konkurssiin asettamisen jälkeen on kiellettyä, lukuun ottamatta erityisiä elatus- tai eläkevaateita.

II Pääasian tosiseikat ja ennakkoratkaisukysymys

18. OF teki yhdessä vanhempiensa RI:n ja EI:n kanssa vuonna 2007 Getin Noble Bank -nimisen pankin kanssa kiinnelainasopimuksen, jossa lainan määrä oli 185 375,71 Puolan złotya (PLN) (n. 40 000 euroa) ja takaisinmaksuaika 360 kuukautta (jäljempänä pääasiassa kyseessä oleva lainasopimus). Kyseiseen lainasopimukseen sisältyi ehto, jonka mukaan lainamäärä muunnettiin Sveitsin frangeiksi (CHF) pankin vaihtokurssitaulukon ostokurssin mukaan. Sveitsin frangeissa lasketut kuukausierät oli maksettava Puolan zloteina eräpäivän mukaisen pankin vaihtokurssitaulukon myyntikurssin, jonka pankki myöskin vahvisti yksipuolisesti, perusteella.

19. Laina oli tarkoitettu kattamaan osa kiinteistön hankintahinnasta ja lainan ottamiseen liittyvät kustannukset. Pääasian kantajille annettiin tietoa pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen mukaisen koron ja valuuttakurssien vaihtelun vaikutuksesta vertailutaulukossa.

[9] Dz. U. 2016, järjestysnumero 996.

[10] Dz. U. 2022, järjestysnumero 1520, konsolidoitu teksti 9.6.2022.

20. Bankowy Fundusz Gwarancyjny teki 29.9.2022 pankkien vakuusrahastosta annetun lain nojalla päätöksen aloittaa Getin Noble Bankin osalta kriisinratkaisu omaisuudenhoitoyhtiötä käyttäen. Päätöksen perusteella muodostettiin uusi toimija nimeltään VELO Bank S.A., jolle siirrettiin lähes kaikki vastaajana olevan Getin Noble Bankin oikeudet ja velvollisuudet, lukuun ottamatta kuitenkaan esineoikeuksia, jotka perustuvat CHF:n määräisiin tai CHF:n vaihtokurssiin sidottuihin luotto- ja lainasopimuksiin liittyviin tosiasiallisiin, oikeudellisiin tai lainvastaisiin toimiin, sekä näihin esineoikeuksiin perustuvia saatavia, mukaan lukien saatavat, jotka ovat yksityisoikeudellisen menettelyn tai hallintomenettelyn kohteena, riippumatta ajankohdasta, jona kyseinen menettely on aloitettu. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tämä merkitsee sitä, että Getin Noble Bankin varat koostuvat pääosin sellaisiin lainasopimuksiin perustuvista saatavista, jotka kantajien sopimuksen tapaan sisältävät väitetysti kohtuuttomia ehtoja, jotka saatetaan riitauttaa taannehtivasti.

21. Bankowy Fundusz Gwarancyjnyn tiedotteista kävi ilmi, että vuoden kuluessa jätettäisiin hakemus Getin Noble Bankin toteamiseksi maksukyvyttömäksi ja sen likvidoimiseksi.

22. Kantajat ovat nostaneet ennakkoratkaisua pyytäneessä tuomioistuimessa kanteen, jossa he vaativat tuomioistuinta toteamaan, että pääasiassa kyseessä oleva lainasopimus on pätemätön, ja velvoittamaan Getin Noble Bankin maksamaan 48 352,97 PLN ja 27 171,82 CHF (mikä vastaa noin 95:tä prosenttia nostetusta pääomasta) lakisääteisine viivästyskorkoineen ja oikeudenkäyntikuluineen. Kantajien mukaan lainasopimukseen sisältyi lainvastaisia ehtoja, jotka koskevat lainamäärän sitomista ulkomaanvaluuttaan. Vaadittu määrä edustaa kantajien suorittamien maksujen yhteismäärää. Toissijaisesti kantajat vaativat sopimuksen jatkamista kohtuuttomien ehtojen poistamisen jälkeen.

23. Getin Noble Bank on vaatinut kanteen hylkäämistä ja kiistänyt sopimuksen ehtojen lainvastaisuuden.

24. Kriisinratkaisupäätöksen tekemisen jälkeen kantajat jättivät välitoimihakemuksen, jossa pyydettiin, että sopimuksen pätemättömäksi toteamista koskeva vaatimus turvataan määräämällä menettelyn osapuolten oikeuksista ja velvollisuuksista pääasiaa koskevan menettelyn ajaksi. He pyysivät etenkin, että velvollisuus maksaa kuukausittaiset lainaerät keskeytetään kanteen nostamishetken ja menettelyn päättymisen väliseksi ajaksi. Kantajat myös pyysivät, että vastaajaa kielletään lähettämästä heille irtisanomisilmoitusta ja julkaisemasta Biuro Informacji Gospodarczejissa (taloustietotoimisto, Puola) tietoa siitä, että kantajat ovat laiminlyöneet lainan lyhentämisen turvaamistoimen määräämispäivästä menettelyn päättymiseen asti.

25. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että välitoimimenettelyssä tuomioistuin päättää turvaamistoimista asianosaisten vaatimusten prima facie toteen näyttämisen perusteella, samalla kun se ottaa huomioon kaikki asiassa kerätyt todisteet asiakysymyksen osalta. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan i) kantajat ovat kuluttajia, ii) pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen ehdot ovat kohtuuttomia, koska niissä valuuttakurssiin liittyvä riski sälytetään kuluttajille ja pankki voi määrittää valuuttakurssierotuksen mielivaltaisesti,[11] ja iii) osapuolten välisen sopimuksen muutokset eivät tehneet näistä ehdoista päteviä.

26. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytäntö huomioon ottaen on oltava mahdollista määrätä turvaamistoimista, joiden perusteella kantajien velvollisuus maksaa kuukausittaisia lainan lyhennyseriä voidaan keskeyttää käsiteltävässä asiassa.

[11] Kyseiset ehdot ovat samankaltaisia kuin sopimuksessa, jota tarkasteltiin 3.10.2019 annettuun tuomioon Dziubak (C-260/18, EU:C:2019:819) johtaneessa asiassa.

Pankkien vakuusrahastosta annetun lain 135 §:n 1 ja 4 momentin, sellaisina kuin kansalliset tuomioistuimet ovat niitä tulkinneet, mukaan on kuitenkin niin, että jos pankki on kriisinratkaisun kohteena, kyseisten tuomioistuinten on tehtävä päätös, jonka mukaan välitoimihakemusta ei tarvitse ratkaista. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan tällaisessa tulkinnassa jätetään huomiotta direktiivin 93/13 säännökset ja kuluttajalta evätään hänen kyseisen direktiivin mukaiset oikeutensa.

27. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa lisäksi, että koska pääasiassa kyseessä olevan kaltaisen vaatimuksen turvaaminen olisi sallittua tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä, pankkien vakuusrahastosta annetun lain 135 §:n 1 ja 4 momentin tulkinta, joka ei mahdollista tällaisen vaatimuksen turvaamista, asettaisi velkojina olevat kuluttajat epäedullisempaan asemaan kuin maksukyvyttömyysmenettelyssä likvidoitavien pankkien asiakkaina olevat kuluttajat. Tällaisen tulkinnan omaksuminen olisi siten direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan g alakohdan vastaista.

28. Tässä tilanteessa Sąd Okręgowy w Warszawie (alueellinen tuomioistuin, Varsova, Puola) päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

”Onko [direktiivin 93/13] 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa tehokkuus- ja suhteellisuusperiaatteen valossa sekä [direktiivin 2014/59] 34 artiklan 1 kohdan b ja g alakohtaa sekä 70 artiklan 1 ja 4 kohtaa tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansallisen oikeuden säännöksille, joiden mukaan sellaisen pankin osalta, jossa on käynnistetty pakollinen rakenneuudistus, ei ole sallittua hyväksyä kuluttajan turvaamistoimihakemusta (kannevaatimuksen turvaaminen), jossa on kyse sellaiseen luottosopimukseen perustuvien lyhennys- ja korkoerien maksamista koskevan velvollisuuden keskeyttämisestä menettelyn keston ajaksi, jonka tuomioistuin todennäköisesti toteaa pätemättömäksi siksi, että siitä on poistettu kohtuuttomat sopimusehdot, ja tämän kiellon perusteena on ainoastaan se, että kyseinen pankki on pakollisen rakenneuudistuksen kohteena?”

III Menettely unionin tuomioistuimessa

29. Kirjallisia huomautuksia esittivät pääasian kantajat, Puolan hallitus ja Euroopan komissio. Kaikki edellä mainitut esittivät suullisia lausumia 17.10.2024 pidetyssä istunnossa, kuten teki myös pääasian vastaaja.

IV Asian tarkastelu

A Kysymyksen uudelleenmuotoilu

30. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että pankkien vakuusrahastosta annetun lain 135 §:n 1 ja 4 momentilla pannaan virheellisesti täytäntöön direktiivin 2014/59 70 artiklan 1 kohta.

31. Kuten Puolan hallitus ja komissio totesivat, tältä osin vaikuttaa siltä, että direktiivin 2014/59 70 artiklan 1 kohta saatettiin itse asiassa osaksi Puolan lainsäädäntöä pankkien vakuusrahastosta annetun lain 142 §:n 1 momentilla, jonka ajallinen soveltamisala on eri kuin saman lain 135 §:n 1 ja 4 momentilla. On etenkin huomattava, että pankkien vakuusrahastosta annetun lain 135 §:n 1 momentissa käsitellään välitoimien määräämistä koskevia

menettelyjä, jotka pantiin vireille ennen kriisinratkaisumenettelyn aloittamista, kun taas saman pykälän 4 momentti koskee kriisinratkaisun kohteena olevan yhtiön osalta kriisinratkaisun kuluessa esitettyjä pyyntöjä. Direktiivin 2014/59 70 artiklan 1 kohta käsittää kuitenkin hyvin lyhyen ajanjakson rajoittamisilmoituksen [12] julkaisemisesta alkaen kyseistä julkaisemista seuraavan pankkipäivän keskiyöhön saakka kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen kriisinratkaisuviranomaisen jäsenvaltiossa.

32. Huomautan joka tapauksessa, että asiassa C-34/23 [13] – äskettäisessä asiassa, jonka tosiseikat ovat samankaltaiset kuin nyt käsiteltävässä asiassa – unionin tuomioistuimelta tiedusteltiin direktiivin 2014/59 70 artiklan 1 kohdan tulkinnasta pankkien vakuusrahastosta annetun lain 135 §:n 1 ja 4 momenttiin nähden. Unionin tuomioistuin totesi kyseisessä asiassa antamassaan määräyksessä, että pääasian oikeudenkäynti koski välitoimihakemusta, joka ei selvästikään kuulunut direktiivin 2014/59 70 artiklan 1 kohdan soveltamisalaan.

33. Unionin tuomioistuin totesi nimenomaisesti, että pääasiassa nostettu kanne, jolla kantajat olivat vaatineet lainasopimusta koskevien turvaamistoimien määräämistä, ei koskenut vakuuksia. Unionin tuomioistuin lisäsi, että ”kuluttaja, joka on nostanut kanteen Getin Noble Bankin kanssa tehdyn kiinnelainasopimuksen toteamiseksi pätemättömäksi, ei ole direktiivin 2014/59 70 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu kyseisen pankin ’vakuudellinen velkoja’”. [14] Se katsoi, että pääasia ei selvästikään kuulunut kyseisen säännöksen soveltamisalaan, joten ennakkoratkaisukysymyksellä, joka koski yksinomaan sen tulkintaa, ei ollut mitään yhteyttä pääasian kohteeseen. [15]

34. On nimittäin niin, että lainasopimuksen mukaisia velallisia (joista voi tulla velkojia, jos tuomioistuin toteaa lainan pätemättömäksi) voidaan pitää mahdollisina velkojina tai jopa viime kädessä velkojina. Kun kyseessä ovat kulutusluottosopimukset, vakuudellinen velkoja on, kuten komissio istunnossa selitti, kuitenkin luotonantaja tai velkoja, jolla on velallisen omaisuuteen tai varoihin kohdistuva laillinen saatava. Vaikuttaa näin ollen siltä, että ne kantajat, joilla ei ole kyseiseen omaisuuteen kohdistuvaa laillista saatavaa, eivät ole kyseisessä säännöksessä tarkoitettuja ”vakuudellisia velkojia”.

35. Käsiteltävässä asiassa kantajat, jotka ovat kuluttajia, vaativat myös turvaamistoimia kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen kanssa tehdyn lainasopimuksen osalta. Pääasian kantajia ei näin ollen voida pitää ”vakuudellisina velkojina” sen paremmin kuin edellä mainittuun määräykseen johtaneessa asiassakaan. Tästä seuraa mutatis mutandis, ettei direktiivin 2014/59 70 artiklan 1 kohdalla ole mitään yhteyttä käsiteltävän asian kohteeseen. Kyseisen unionin tuomioistuimen äskettäin antaman määräyksen mukaisesti nyt käsiteltävänä olevalta ennakkoratkaisupyynnöltä puuttuvat siten selvästi tutkittavaksi ottamisen edellytykset siltä osin kuin se koskee kyseistä säännöstä. Koska kyseisen direktiivin 70 artiklan 4 kohdassa viitataan saman artiklan mukaisten valtuuksien käyttämiseen, myöskään se ei ole merkityksellinen nyt käsiteltävän asian kannalta.

36. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämä kysymys olisikin muotoiltava uudelleen siten, että siinä tiedustellaan lähinnä, olisiko direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa, luettuna tehokkuusperiaatteen valossa ja yhdessä direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan b ja g alakohdan kanssa, tulkittava siten, että ne ovat

[12] Direktiivin 2014/59 83 artiklan 4 kohdan mukaisesti tehty julkaiseminen.

[13] Määräys 20.2.2024, Getin Noble Bank (C-34/23, EU:C:2024:203).

[14] Ibid., 32 kohta.

[15] Ibid., 33 kohta.

esteenä kansalliselle lainsäädännölle tai käytännölle, jossa kielletään välitoimien määrääminen siinä tarkoituksessa, että lainan tulevien kuukausittaisten lyhennyserien maksua koskeva velvollisuus voitaisiin keskeyttää tuomioistuinmenettelyn keston ajaksi, pelkästään sillä perusteella, että vastaajana oleva pankki on direktiivissä 2014/59 säädetyn kriisinratkaisumenettelyn kohteena. [16]

37. Koska ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pyrkii ennakkoratkaisukysymyksellään selvittämään direktiivin 2014/59 ja direktiivin 93/13 säännösten, luettuina tehokkuusperiaatteen valossa, keskinäistä vuorovaikutusta, tarkastelen aluksi näitä säännöksiä ja sen jälkeen niiden keskinäistä vuorovaikutusta.

B Direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan tulkinta

38. Unionin tuomioistuin on katsonut, että direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohtaa on tulkittava siten, että on lähtökohtaisesti katsottava, ettei kohtuuttomaksi todettu sopimusehto ole koskaan ollut olemassa, minkä vuoksi sillä ei voi olla vaikutuksia kuluttajaan nähden. Näin ollen siitä, että tällainen ehto todetaan kohtuuttomaksi tuomioistuimessa, on lähtökohtaisesti seurattava sen oikeudellisen ja tosiasiallisen tilanteen palauttaminen, jossa kuluttaja olisi, jos tällaista ehtoa ei olisi ollut olemassa. Kansallisen tuomioistuimen velvollisuus sivuuttaa kohtuuton sopimusehto, joka velvoittaa perusteettomiksi osoittautuvien summien maksamiseen, sisältää lähtökohtaisesti sen, että nämä määrät on vastaavasti palautettava. [17] Voitaisiin väittää, että kun pankit toimivat tavanomaisissa olosuhteissa, unionin tuomioistuin on johdonmukaisesti pysyttänyt kuluttajansuojan, jos se on ristiriidassa rahoituslaitosten etujen kanssa, etenkin sopimuksiin sisältyvien kohtuuttomien ehtojen yhteydessä. [18]

39. Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo, että jos se toteaa pääasiassa kyseessä olevan kiinnelainasopimuksen tietyt ehdot kohtuuttomiksi, kyseisen kiinnelainasopimuksen muiden ehtojen soveltamista ei voida jatkaa näiden ehtojen poistamisen jälkeen ja sopimus on todettava pätemättömäksi kokonaisuudessaan. Tämä ratkaisuehdotus perustuu näin ollen siihen lähtökohtaan, että ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on riittävän varma siitä, että pääasiassa kyseessä oleva kiinnelainasopimus on julistettava pätemättömäksi, mistä seuraisi, että kuluttajalla olisi oikeus vaatia pankilta kyseisen sopimuksen perusteella jo maksettujen määrien palauttamista.

40. Välitoimien määräämistä koskevan kysymyksen osalta unionin oikeudessa ei ole yhdenmukaistettu sopimusehtojen väitetyn kohtuuttomuuden tutkimiseen sovellettavia menettelyjä. Tällaiset menettelyt kuuluvat siten kunkin jäsenvaltion sisäiseen oikeusjärjestykseen [19] jäsenvaltioiden menettelyllisen itsemääräämisoikeuden periaatteen mukaisesti kuitenkin sillä edellytyksellä, että ne ovat vastaavuus- ja tehokkuusperiaatteiden mukaisia. [20]

[16] Uudelleenmuotoiltuun kysymykseen ei sisälly mainintaa suhteellisuusperiaatteesta, joka ei vaikuta merkitykselliseltä tämän tarkastelun kannalta. Ks. vastaavasti tuomio 15.6.2023, Getin Noble Bank (Luottosopimuksen täyttämisen keskeyttäminen) (C-287/22, EU:C:2023:491), jossa viitattiin myös ”tehokkuus- ja suhteellisuusperiaatteeseen”.

[17] Ks. tuomio 21.12.2016, Gutiérrez Naranjo ym. (C-154/15, C-307/15 ja C-308/15, EU:C:2016:980, 61 ja 62 kohta).

[18] Ks. esim. tuomio 14.6.2012, Banco Español de Crédito (C-618/10, EU:C:2012:349); tuomio 14.3.2013, Aziz (C-415/11, EU:C:2013:164); tuomio 30.4.2014, Kásler ja Káslerné Rábai (C-26/13, EU:C:2014:282); tuomio 21.1.2015, Unicaja Banco ja Caixabank (C-482/13, C-484/13, C-485/13 ja C-487/13, EU:C:2015:21) ja tuomio 26.3.2019, Abanca Corporación Bancaria ja Bankia (C-70/17 ja C-179/17, EU:C:2019:250).

[19] Ks. tuomio 22.9.2022, Vicente (Asianajopalkkioiden periminen) (C-335/21, EU:C:2022:720, 53 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

[20] Ks. vastaavasti tuomio 13.9.2018, Profi Credit Polska (C-176/17, EU:C:2018:711, 57 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

41. Etenkin tehokkuusperiaatteesta on korostettava, että jäsenvaltioiden velvollisuuteen varmistaa niiden oikeuksien tehokkuus, joita yksityisillä on unionin oikeuden perusteella, sisältyy muun muassa vaatimus direktiivistä 93/13 johtuvia oikeuksia koskevasta tehokkaasta oikeussuojasta, joka on taattu myös Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 47 artiklassa ja jota sovelletaan muun muassa tällaisiin oikeuksiin perustuvia oikeussuojakeinoja koskevien menettelysääntöjen määrittämiseen.[21] Vakiintuneessa oikeuskäytännössä katsotaan, että unionin oikeuden soveltamisalaan kuuluvaa oikeudenkäyntiasiaa käsittelevän kansallisen tuomioistuimen on voitava määrätä turvaamistoimista sellaisen myöhemmän tuomioistuinratkaisun täyden tehokkuuden turvaamiseksi, joka koskee unionin oikeuteen perustuvien oikeuksien olemassaoloa.[22] Unionin tuomioistuin on katsonut, että unionin oikeudessa yksityisille myönnettyjen oikeuksien tehokasta oikeussuojaa koskevaa periaatetta on tulkittava siten, että se edellyttää sitä, että jäsenvaltion oikeusjärjestyksessä voidaan määrätä turvaamistoimista siihen saakka, kunnes toimivaltainen tuomioistuin on ottanut kantaa kansallisten säännösten yhteensopivuuteen unionin oikeuden kanssa, jos tällaisista toimista määrääminen on tarpeen sellaisen myöhemmän tuomioistuinratkaisun täyden tehokkuuden turvaamiseksi, joka koskee tällaisten oikeuksien olemassaoloa.[23] Yhteenvetona voidaan todeta, että kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltävänä on unionin oikeuden alaan kuuluva oikeusriita, on voitava määrätä turvaamistoimista oikeuksien, joihin vedotaan unionin oikeuden nojalla, olemassaolosta annettavan tuomioistuinratkaisun täyden tehokkuuden turvaamiseksi.

42. Lisäksi kysymystä välitoimien määräämisestä oikeuksiin, joita kuluttajilla on direktiivin 93/13 perusteella, liittyvien menettelyjen yhteydessä on käsitelty useissa unionin tuomioistuimen tuomioissa, kuten äskettäisessä 15.6.2023 annetussa tuomiossa Getin Noble Bank (Luottosopimuksen täyttämisen keskeyttäminen),[24] joka annettiin nyt käsiteltävän ennakkoratkaisupyynnön esittämisen jälkeen mutta joka koskee verrattain samankaltaisia tosiseikkoja.[25]

43. Mainitussa asiassa unionin tuomioistuin totesi, että direktiivi 93/13 on esteenä kansalliselle lainsäädännölle, jonka mukaan pääasiamenettelyn tuomioistuin, joka on toimivaltainen arvioimaan ehdon kohtuuttomuutta, ei voi määrätä ulosmittausmenettelyn keskeyttämisen kaltaisista väliaikaisista toimenpiteistä, vaikka tällaisista toimista määrääminen olisi tarpeen sen lopullisen ratkaisun täyden tehokkuuden takaamiseksi, koska kyseinen lainsäädäntö voi heikentää kyseisellä direktiivillä annettavan suojan tehokkuutta.[26] Se myös täsmensi, että voi olla tarpeen määrätä tällaisia väliaikaisia toimenpiteitä muun muassa silloin, kun kuluttaja saattaa joutua maksamaan oikeudenkäyntimenettelyn ajan, joka voi olla huomattavan pitkä, kuukausieriä, joiden määrä on korkeampi kuin tosiasiallisesti olisi maksettava, jos kyseessä oleva sopimusehto todetaan pätemättömäksi.[27]

[21] Tuomio 22.4.2021, Profi Credit Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) ja tuomio 10.6.2021, BNP Paribas Personal Finance (C-776/19–C-782/19, EU:C:2021:470, 29 kohta).

[22] Tuomio 15.1.2013, Križan ym. (C-416/10, EU:C:2013:8, 107 kohta) ja tuomio 14.5.2020, Országos Idegenrendészeti Főigazgatóság Dél-alföldi Regionális Igazgatóság (C-924/19 PPU ja C-925/19 PPU, EU:C:2020:367, 297 kohta), joissa viitataan 19.6.1990 annettuun tuomioon Factortame ym. (C-213/89, EU:C:1990:257, 21 kohta).

[23] Tuomio 13.3.2007, Unibet (C-432/05, EU:C:2007:163, 77 kohta ja tuomiolauselman 2 kohta).

[24] C-287/22, EU:C:2023:491.

[25] Unionin tuomioistuin antoi ratkaisun mainitussa asiassa 15.6.2023 eli sen jälkeen, kun ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin oli tehnyt päätöksen ennakkoratkaisukysymyksen esittämisestä käsiteltävässä asiassa 26.10.2022.

[26] Ks. vastaavasti tuomio 15.6.2023, Getin Noble Bank (Luottosopimuksen täyttämisen keskeyttäminen) (C-287/22, EU:C:2023:491, 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

[27] Ibid., 42 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen.

44. Unionin tuomioistuimen mukaan suoja, joka kuluttajille taataan direktiivillä 93/13 erityisesti sen 6 artiklan 1 kohdassa ja 7 artiklan 1 kohdassa, edellyttää näin ollen, että kansallinen tuomioistuin voi määrätä soveltuvia väliaikaisia toimenpiteitä, jos se on tarpeen, jotta varmistetaan sopimusehtojen kohtuuttomuutta koskevan myöhemmin annettavan ratkaisun täysi tehokkuus.[28] Unionin tuomioistuin etenkin painotti, että tällaisen väliaikaisen toimenpiteen määrääminen on sitäkin tarpeellisempaa silloin, kun mainittu kuluttaja on maksanut asianomaiselle pankille lainattua summaa suuremman määrän jo ennen kuin hän on aloittanut menettelyn.[29] Se päätteli tästä lähinnä, että kansallinen oikeuskäytäntö, jonka mukaan väliaikaisia toimenpiteitä, jotka koskevat lainasopimuksen nojalla maksettavien kuukausierien maksamisen keskeyttämistä, ei määrätä, vaikka kyseiset toimenpiteet olisivat tarpeen direktiivillä 93/13 kuluttajille annetun suojan takaamiseksi, ei ole yhteensopiva tehokkuusperiaatteen kanssa eikä se näin ollen ole yhteensopiva direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdan ja 7 artiklan 1 kohdan kanssa.[30]

45. Tästä seuraa, että jäsenvaltioiden velvollisuuteen varmistaa niiden oikeuksien, joita yksityisillä on unionin oikeuden perusteella, ja etenkin direktiivistä 93/13 johtuvien oikeuksien tehokkuus sisältyy vaatimus myös perusoikeuskirjan 47 artiklassa taatusta tehokkaasta oikeussuojasta, mikä tarkoittaa sitä, että jos kuluttaja on aloittanut pankkia vastaan menettelyn, jossa hän vaatii sopimuksen pätemättömäksi toteamista siihen sisältyvien kohtuuttomien ehtojen vuoksi, kansallisen tuomioistuimen olisi voitava määrätä turvaamistoimista, joilla tällaisen lainasopimuksen täyttäminen keskeytetään kyseisen menettelyn ajaksi.

46. Perusoikeuskirjan 47 artiklalla on kuitenkin välitön oikeusvaikutus nyt käsiteltävän kaltaisessa asiassa.[31] Koska kyseisessä määräyksessä taattu oikeus tehokkaaseen oikeussuojaan ei ole ehdoton oikeus,[32] kansallisen tuomioistuimen on unionin oikeutta soveltaessaan saatettava kyseessä olevat edut tasapainoon ja toteutettava kaikki tarvittavat toimenpiteet tehokasta oikeussuojaa koskevan oikeuden takaamiseksi. Käsiteltävässä asiassa kyseessä olevien etujen osalta ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin korostaa yhtäältä kriisinratkaisun tehokkuutta ja erityisesti pankkijärjestelmän rahoitusvakautta koskevaa tavoitetta ja toisaalta kuluttajan tehokasta oikeussuojaa tuomioistuimessa. Näin ollen on tutkittava direktiivin 2014/59 soveltamisesta aiheutuvia vaikutuksia.

C Direktiivin 2014/59 säännösten tulkinta

47. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin toteaa, että Getin Noble Bankia koskevan kriisinratkaisumenettelyn aloittamisen seurauksena se ei pankkien vakuusrahastosta annetun lain 135 §:n 1 ja 4 momentin nojalla voi määrätä välitoimista kuluttajien hyväksi. Keskeinen kysymys käsiteltävässä asiassa onkin se, voidaanko direktiiviä 2014/59 sovellettaessa rajoittaa kuluttajien oikeuksia. Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin viittaa erityisesti direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan b ja g alakohtaan. Ennen kyseisessä säännöksessä esitettyjen periaatteiden käsittelyä on tarkasteltava sen soveltamisalaa.

[28] Ibid., 43 kohta.

[29] Ibid., 52 kohta.

[30] Ibid., 55 kohta.

[31] Ks. analogisesti tuomio 8.11.2022, Deutsche Umwelthilfe (Moottoriajoneuvojen tyyppihyväksyntä) (C-873/19, EU:C:2022:857) ympäristölainsäädännön alalla ja tuomio 20.2.2024, X (Irtisanomisperusteiden puuttuminen) (C-715/20, EU:C:2024:139) määräaikaista työtä koskevan puitesopimuksen ja syrjintäkiellon periaatteen alalla.

[32] Tuomio 5.9.2024, Banco Santander (Pankkikriisinratkaisu Banco Popular II) (C-775/22, C-779/22 ja C-794/22, EU:C:2024:679, 80 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

1. Direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan b ja g alakohdan soveltamisala

a) Direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdassa tarkoitetut riisinratkaisutoimen, -välineen ja -valtuuksien käsitteet

48. Aluksi on huomattava, että direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdassa viitataan kolmeen käsitteeseen eli ”kriisinratkaisuvälineisiin”, ”kriisinratkaisuvaltuuksiin” ja ”kriisinratkaisutoimeen”. Näiden kolmen käsitteen soveltamisala ei nähdäkseni ole sama siten, että kun käytetään omaisuudenhoitoyhtiötä, kyseistä säännöstä voitaisiin soveltaa kriisinratkaisuvaltuuksiin ja -toimiin ja siten toimiin, jotka koskevat kyseessä olevaa jäljelle jäävää yhteisöä.

49. Huomautan ensinnäkin, että direktiivin 2014/59 2 artiklan 1 kohdan 40 alakohdan mukaan ilmaisulla ”kriisinratkaisutoimi” tarkoitetaan päätöstä viedä laitos tai 1 artiklan 1 kohdan b, c tai d alakohdassa tarkoitettu yhteisö kriisinratkaisuun 32 tai 33 artiklan nojalla taikka jonkin kriisinratkaisuvälineen tai yhden tai useamman kriisinratkaisuvaltuuden soveltamista. Tältä osin on selvää, että ilmaisu ”kriisinratkaisutoimi” käsittää siten paitsi kyseiset välineet ja valtuudet myös päätöksen viedä laitos tai yhteisö kriisinratkaisuun, eli se on yläkäsite, jolla viitataan kriisinratkaisumenettelyyn liittyviin eri toimiin.

50. Toiseksi saman direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 19 alakohdan mukaan 34 artiklan 1 kohtaan sisältyvällä ilmaisulla ”kriisinratkaisuväline” tarkoitetaan 37 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua kriisinratkaisun välinettä eli liiketoiminnan myyntiä, omaisuudenhoitoyhtiön käyttöä, varojen erottelua ja velkakirjojen arvon alaskirjausta.

51. Käsiteltävässä asiassa vaikuttaa siltä, että sovellettu kriisinratkaisuväline oli direktiivin 2014/59 37 artiklan 3 kohdan b alakohdassa tarkoitettu omaisuudenhoitoyhtiön käyttö, josta säädetään saman direktiivin 40 artiklassa. Pääasian oikeudenkäynnissä tehty välitoimihakemus koskee varoja (ulkomaanvaluutan määräistä lainaa), joka jäi Getin Noble Bankille, toisin sanoen alkuperäiselle (tai jäljelle jääneelle) yhteisölle. Käänteisesti välitoimihakemus ei koske omaisuudenhoitoyhtiölle, nimittäin kriisinratkaisumenettelyssä perustetulle Velo Bankille, siirrettyjä varoja.

52. Direktiivin 2014/59 37 artiklan 6 kohdan, luettuna yhdessä kyseisen direktiivin johdanto-osan 50, 60 ja 69 perustelukappaleen kanssa, mukaan on niin, että jos käytetään kyseisen artiklan 3 kohdan a tai b alakohdassa tarkoitettuja kriisinratkaisuvälineitä ja niitä käytetään siirtämään ainoastaan osa kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen varoista, oikeuksista tai veloista, jäljelle jäävä laitos tai yhteisö, josta varat, oikeudet tai velat on siirretty, on likvidoitava tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä. Näin ollen, koska käsiteltävässä asiassa käytettiin omaisuudenhoitoyhtiötä, Getin Noble Bankiin jääneisiin varoihin sovelletaan tavanomaista maksukyvyttömyysmenettelyä.

53. Omaisuudenhoitoyhtiön käyttöä koskevan päätöksen tekemisen ja maksukyvyttömyysmenettelyn kohteena olevan laitoksen tai yhteisön likvidoimisen välisen ajanjakson olisi kuuluttava myös kriisinratkaisuvälineen käsitteen piiriin, koska kyseisen välineen käytöllä vahvistetaan jäljelle jäävän yhteisön asema kyseisenä ajanjaksona. Direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan b ja g alakohdassa vahvistetut periaatteet eivät ole enää merkityksellisiä jäljelle jäävään laitokseen tai yhteisöön jäävien varojen kannalta vasta sen jälkeen, kun laitoksen tai yhteisön likvidointi tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä on alkanut.

54. Kolmanneksi direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdassa viitataan myös ”kriisinratkaisuvaltuuksiin”, joilla tarkoitetaan saman direktiivin 2 artiklan 1 kohdan 20 alakohdan mukaan 63–72 artiklassa tarkoitettuja valtuuksia.

55. Huomautan tältä osin, että viimeksi mainitut artiklat käsittävät erittäin moninaisia valtuuksia.

56. Koska 63 artiklan 1 kohdan d alakohdassa viitataan valtuuksiin ”siirtää kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen tietyt oikeudet, varat ja velat toiselle yhteisölle tämän suostumuksella”, vaikuttaa etenkin siltä, että kriisinratkaisuvaltuuksien käsitteeseen kuuluvat päätös aloittaa kriisinratkaisumenettely vastaajana olevan pankin osalta käyttämällä tähän tarkoitukseen perustettua omaisuudenhoitoyhtiötä (pankkia) ja toimet, jotka liittyvät kriisinratkaisun kohteena olevaan laitokseen ja jäljelle jäävään laitokseen tai yhteisöön ennen sen asettamista tavanomaiseen maksukyvyttömyysmenettelyyn.

57. Siltä osin kuin direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdassa viitataan ”kriisinratkaisutoimeen”, ”kriisinratkaisuvälineisiin” ja ”kriisinratkaisuvaltuuksiin”, kyseistä säännöstä sovelletaan nähdäkseni todellakin alkuperäiseen päätökseen, jolla kansalliset viranomaiset päättävät viedä yhteisön kriisinratkaisuun. Sitä sovelletaan myös jäljelle jäävän laitoksen tai yhteisön tilanteeseen ennen sen likvidointia tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä, toisin sanoen käsiteltävässä asiassa Getin Noble Bankiin, ja siten tuomioistuimelle toimitetun, kyseistä jäljelle jäävää laitosta tai yhtiötä koskevan turvaamistoimihakemuksen käsittelyyn.

58. Katson näin ollen, että direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan b ja g alakohdassa esitettyjä kriisinratkaisua koskevia yleisiä periaatteita sovelletaan tilanteeseen, jossa kantajat vaativat turvaamistoimia (välitoimia) jäljelle jäävää yhteisöä vastaan aloitetun menettelyn yhteydessä ennen sen likvidointia tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä, koska kyseinen jäljelle jäävä yhteisö on ollut kansallisten viranomaisten kriisinratkaisutoimien, -välineiden ja -valtuuksien kohteena.

b) Direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan b ja g alakohdassa tarkoitettu velkojan käsite

59. On tarpeen määrittää, ovatko kantajien kaltaiset kuluttajat, jotka ovat aloittaneet tuomioistuinmenettelyn pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen pätemättömäksi toteamiseksi siinä käytettyjen kohtuuttomien ehtojen vuoksi, myös direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan b ja g alakohdassa tarkoitettuja ”velkojia”.

60. Velkojan käsitteellä tarkoitetaan tavallisesti mitä tahansa yksikköä tai henkilöä, jolla on saatava velalliselta. Siltä osin kuin kyseessä olevat kuluttajat vaativat käsiteltävässä asiassa, että heidän velvollisuutensa maksaa lainan tulevia kuukausittaisia takaisinmaksueriä keskeytetään, he vaikuttavat ensi näkemältä velallisilta. Ennakkoratkaisupyynnöstä kuitenkin ilmenee, että kantajat ovat *potentiaalisia velkojia*, koska heidän aloittamansa menettely johtaa erittäin todennäköisesti siihen, että lainasopimus kokonaisuudessaan todetaan pätemättömäksi.

61. Direktiivissä 2014/59 ei määritellä nimenomaisesti niiden velvoitteiden tyyppiä, joiden perusteella kyseessä on velkoja, eikä siinä siten aseteta tältä osin mitään rajoituksia. Velkojan käsitettä on näin ollen tulkittava siten, että siihen sisältyvät myös potentiaaliset velkojat, kun ne ovat kuluttajia ja on erittäin todennäköistä, että kansallinen tuomioistuin hyväksyy heidän

pätemättömyyttä koskevan väitteensä.[33] Tämä tulkinta on kaikkien direktiivissä 2014/59 säädettyyn kriisinratkaisumenettelyyn osallistuvien sidosryhmien suojelun ja oikeudenmukaisen kohtelun varmistamista koskevien laajempien tavoitteiden mukainen.[34]

62. Käsiteltävässä asiassa, vaikka kansallinen tuomioistuin ei olekaan vielä antanut tuomiota pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen pätemättömyydestä, pätemättömäksi toteamista koskeva kantajien vaatimus on muodollinen oikeudellinen toimi, joka voi johtaa heidän asemansa muuttumiseen velallisista velkojiksi.

63. Kantajia voidaan näin ollen pitää direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan b ja g alakohdassa tarkoitettuina velkojina, vaikka tuomioistuin ei ole vielä antanut tuomiota lainasopimuksen pätemättömyydestä. Tältä osin on huomautettava, että yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jonka käsiteltäväksi riita-asia on saatettu, tehtävä on määrittää asiaan liittyvät olosuhteet huomioon ottaen, onko tässä tapauksessa riittävän todennäköistä, että velallisesta tulee tällainen velkoja. Tämä ratkaisuehdotus perustuu siihen lähtökohtaan, että kyseessä olevat kuluttajat ovat todellakin mainitussa säännöksessä tarkoitettuja velkojia.

2. Direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan b ja g alakohdassa vahvistettujen periaatteiden sisältö

64. Direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdassa esitetään kriisinratkaisua koskevat yleiset periaatteet, nimittäin ensinnäkin periaate, jonka mukaan tappioista vastaavat ensin kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen osakkeenomistajat (a alakohta) ja velkojat vastaavat tappioista osakkeenomistajien jälkeen noudattaen tavanomaisen maksukyvyttömyysmenettelyn mukaista saamistensa ensisijaisuusjärjestystä, jollei kyseisessä direktiivissä nimenomaisesti toisin säädetä (b alakohta). Toiseksi direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan g alakohdassa vahvistetaan periaate, jonka mukaan kansallisten viranomaisten on toteutettava kyseisen direktiivin mukaiset rakenneuudistusmenettelyt siten, ettei velkojille aiheudu suurempia tappioita kuin tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä (jäljempänä periaate, jonka mukaan velkojat eivät saa jäädä kriisinratkaisussa huonompaan asemaan). Tätä periaatetta pidetään kriisinratkaisujärjestelmien kulmakivenä.[35]

a) Kriisinratkaisun vertaaminen tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä saatuun kohteluun

65. Yhtäältä direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan b alakohdassa vahvistetut periaatteet koskevat järjestystä, jossa tappioista on vastattava: nimittäin ensin osakkeenomistajat ja sen jälkeen velkojat. Tätä periaatetta olisi luettava direktiivin 2014/59 sen johdanto-osan 5 ja 50 perustelukappaleessa vahvistetun perusperiaatteen valossa, jonka mukaan pankin kriisinratkaisun kustannuksista vastaavat ensisijaisesti pankin osakkeenomistajat eivätkä sen velkojat.

[33] Tältä osin yhdyn kantajien istunnossa esittämään väitteeseen, jonka mukaan velkojan asema perustuu palauttamista koskevaan vaikutukseen, joka kansallisen tuomioistuimen tulevalla ratkaisulla voi olla, ja näin ollen direktiivissä 93/13 taatun suojan tehokkuuteen.

[34] Ks. direktiivin 2014/59 johdanto-osan 5, 10, 31 ja 48 perustelukappale, jotka tukevat tulkintaa, jonka mukaan kyseisellä direktiivillä pyritään varmistamaan kaikkien sidosryhmien suojelu ja oikeudenmukainen kohtelu, samalla kun minimoidaan julkisten rahoitustoimien tarve.

[35] Gortsos, C.V., ”Banking Resolution: The EU Framework Governing the Resolution of Credit Institutions”, teoksessa Amtenbrink, F., Herrmann, C. ja Repasi, R. (toim.), *The EU Law of Economic and Monetary Union*, New York, 2020; verkkopainos, Oxford Academic), https://doi.org/10.1093/oso/9780198793748.003.0046, vierailtu 7.11.2024.

66. Toisaalta direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan g alakohdan mukaisella periaatteella, jonka mukaan velkojat eivät saa jäädä kriisinratkaisussa huonompaan asemaan, varmistetaan, että kriisinratkaisutoimet suunnitellaan siten, että velkojia kohdellaan ainakin yhtä suotuisasti kuin niitä olisi kohdeltu kansallisissa maksukyvyttömyysmenettelyissä. Kyseisen periaatteen soveltaminen edellyttää sen vertailemista, mitä velkoja on saanut kriisinratkaisun yhteydessä ja mitä se olisi saanut tavanomaisen maksukyvyttömyysmenettelyn tapauksessa. Periaatteella, jonka mukaan velkojat eivät saa jäädä kriisinratkaisussa huonompaan asemaan, varmistetaan, että kriisinratkaisumenettely on oikeudenmukainen ja ennakoitavissa oleva, ja säilytetään tietyntasoinen vastaavuus kansallisten maksukyvyttömyysmenettelyjen kanssa suojelemalla velkojien oikeuksia. Kyseistä periaatetta pidetäänkin keskeisenä takeena, jolla varmistetaan, että kriisinratkaisutoimet eivät ole velkojille haitallisempia kuin tavanomainen maksukyvyttömyysmenettely olisi.

67. On kuitenkin tärkeää korostaa sitä seikkaa, että maksukyvyttömyysmenettelyt muodostavat alan, jolla jäsenvaltiot voivat käyttää omaa toimivaltaansa, koska maksukyvyttömyyslainsäädäntöä ei ole yhdenmukaistettu unionin tasolla.[36] Direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan g alakohta on siten merkityksellinen ainoastaan sen kannalta, kun ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tutkii velkojien yhdenmukaista kohtelua kansallisen lainsäädännön mukaista kriisinratkaisu- ja maksukyvyttömyysmenettelyä koskevissa tilanteissa.

68. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin katsoo tästä, että suojan antaminen keskeyttämällä velvollisuuden maksaa pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen mukaisia lainan takaisinmaksueriä voi olla sallittua maksukyvyttömyysmenettelyssä.[37] Kansallisella toimenpiteellä, joka ei takaa tällaisen vaatimuksen hyväksymistä, kuluttajat, jotka ovat velkojia, asetettaisiin epäedullisempaan asemaan sellaisiin kuluttajiin nähden, jotka ovat maksukyvyttömyysmenettelyssä likvidoitavien pankkien asiakkaita. Tällaisen tulkinnan omaksuminen olisi siten direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan g alakohdan vastaista.[38]

69. Direktiivin 2014/59 mukaan pankilla velkojille olevien velkojen määrää rajoittaa ajankohta, jona julkaistaan kriisinratkaisua koskeva ilmoitus, jossa määritetään ajankohta, jona velkojien saatavat ja velvoitteet määritetään määrällisesti kriisinratkaisua varten.[39] Kuluttajalle, joka maksaa rahamääriä pankille kriisinratkaisusta ilmoittamisen jälkeen kohtuuttomia ehtoja sisältävän sopimuksen perusteella, aiheutuvien tappioiden määrä kuitenkin kasvaa. Kuten ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin totesi, tavanomaisen maksukyvyttömyysmenettelyn tapauksessa kuluttaja voisi vedota turvaamistoimeen sopimuksen täyttämisen keskeyttämiseksi.

[36] Tähän mennessä ainoat säädökset tällä alalla ovat maksukyvyttömyysmenettelyistä 20.5.2015 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2015/848 (EUVL 2015, L 141, s. 19), joka koskee lähinnä kansainväliseen yksityisoikeuteen liittyviä kysymyksiä rajat ylittäviä maksukyvyttömyysmenettelyjä koskevissa tilanteissa, ja ennaltaehkäiseviä uudelleenjärjestelyjä koskevista puitteista, veloista vapauttamisesta ja elinkeinotoiminnan harjoittamiskiellosta sekä toimenpiteistä uudelleenjärjestelyä, maksukyvyttömyyttä ja veloista vapauttamista koskevien menettelyjen tehostamiseksi ja direktiivin (EU) 2017/1132 muuttamisesta 20.6.2019 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi (EU) 2019/1023 (direktiivi uudelleenjärjestelystä ja maksukyvyttömyydestä) (EUVL 2019, L 172, s. 18), jossa käsitellään ennalta ehkäisevien yritysten uudelleenjärjestelyjen alaa.

[37] On huomautettava, että unionin tuomioistuimen istunnossa asianosaiset olivat eri mieltä siitä, onko välitoimista määrääminen sallittua kansallisen lainsäädännön mukaan. Asianosaisten kirjelmistä ilmenee, että on erotettava toisistaan välitoimista määrääminen maksukyvyttömyysmenettelyn kohteena olevan pankin varojen osalta, mikä vaikuttaa olevan kiellettyä, ja välitoimista määrääminen lainan takaisinmaksun osalta, mikä vaikuttaa olevan sallittua.

[38] Tältä osin, vaikka ennakkoratkaisupyynnössä ei selitetä direktiivin 2014/59 34 artiklan 1 kohdan b alakohdan merkityksellisyyttä, mutta siihen viitataan ennakkoratkaisukysymyksessä, sisällytän kyseisen säännöksen tarkasteluuni. On nimittäin mahdollista päätellä, että koska siinä vahvistetaan järjestys, jossa velkojien on vastattava tappioista, ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on epävarma sen vaikutuksista, että kantajien – jotka ovat kuluttajia – vaatimus mahdollisesti hylätään pankkien vakuusrahastosta annetun lain 135 §:n 4 momentin nojalla.

[39] Ks. direktiivin 2014/59 69 artiklan 1 kohta ja myös sen 83 artiklan 4 kohta, jonka mukaan kriisinratkaisuviranomaisen on julkaistava jäljennös siitä määräyksestä tai instrumentista, jonka nojalla kriisinratkaisutoimi toteutetaan, tai ilmoitus, jossa esitetään tiivistetysti kriisinratkaisutoimen.

70. Kyseessä olevasta kansallisesta lainsäädännöstä seuraa, että kriisinratkaisun tapauksessa sen kohteena olevaa laitosta vastaan ei voida toteuttaa täytäntöönpano- tai turvaamistoimia. [40]

71. Näin ollen kuluttaja, joka ei voi vaatia tällaista toimea, voi joutua epäedullisempaan asemaan kuin tavanomaisen maksukyvyttömyysmenettelyn kohteena olevan yhteisön velkojat, koska kyseinen kuluttaja on velvollinen täyttämään lainsopimuksen eikä hänen ole mahdollista saada turvaamistoimea, mikä johtaa siihen, että kuluttajan saatava pankilta kasvaa koko ajan kriisinratkaisupäätöksestä huolimatta.

b) Ex post -korvausmekanismi

72. Direktiivin 2014/59 73–75 artiklaan sisältyvä korvausmekanismi on keskeinen sen periaatteen soveltamisen kannalta, jonka mukaan velkojat eivät saa jäädä kriisinratkaisussa huonompaan asemaan. Se edellyttää, että velkojia kohdellaan kriisinratkaisutoimen yhteydessä samalla tavalla kuin niitä olisi kohdeltu tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä. Tätä tarkoitusta varten olisi otettava huomioon kansallinen maksukyvyttömyyslainsäädäntö, jota olisi sovellettu, jos kyseiset yhteisöt olisivat olleet tavanomaisen maksukyvyttömyysmenettelyyn kohteena.

73. Korvaus vastaa lähinnä velkojille aiheutunutta vajetta, toisin sanoen määrää, jonka ne olisivat saaneet takaisin, jos laitos olisi ollut tavanomaisen maksukyvyttömyysmenettelyn kohteena, sen jälkeen, kun tästä fiktiivisestä määrästä on vähennetty määrä, jonka ne tosiasiassa saivat takaisin kriisinratkaisumenettelyssä. [41] Osakkeenomistajilla ja velkojilla, joille aiheutuu tällaisia suurempia tappioita, on siten oikeus jälkikäteen maksettavaan korvaukseen. [42] Tällaisella mekanismilla pyritään saattamaan tasapainoon rahoitusvakaus ja oikeudenmukaisuus varmistamalla, että velkojia suojataan laitoksen tehokkaan kriisinratkaisun aikana.

74. On etenkin todettava yhtäältä, että direktiivillä 2014/59 käyttöön otettu kriisinratkaisumenettely on poikkeuksellinen väline, jonka tarkoituksena on ensisijaisesti varmistaa rahoitusmarkkinoiden vakaus, jos rajat ylittävän laitoksen kaatuminen voisi vaarantaa sen. [43] Kriisinratkaisumenettelyn tarkoituksena on antaa viranomaisille välineet puuttua riittävän varhain ja nopeasti tilanteeseen, varmistaa kyseisen laitoksen kriittisten rahoitus- ja talousalan toimintojen jatkuvuus sekä samalla rajoittaa kaatumisen kielteisiä vaikutuksia. [44] Kyseisellä direktiivillä pyritään näin ollen laajempiin rahoitusvakautta koskeviin tavoitteisiin, kuten säilyttämään luottamus rahoitusjärjestelmään ja välttämään järjestelmäriski. Toisaalta direktiivin 2014/59 73–75 artiklassa säädetty korvausmekanismi tarjoaa keskeisiä suojatoimia velkojille varmistamalla, ettei niitä kohdella epäoikeudenmukaisesti kaatuvan laitoksen

[40] Ks. pankkien vakuusrahastosta annetun lain 135 §:n 1 ja 4 momentti.

[41] Osakkeenomistajille ja velkojille maksettavaa korvausta koskevaa periaatetta olisi luettava direktiivin 2014/59 johdanto-osan 50 ja 51 perustelukappaleen valossa. Sen johdanto-osan 50 perustelukappaleessa etenkin todetaan, että osakkeenomistajilla ja velkojilla olisi oltava oikeus saada suorituksina tai korvauksina saamisistaan likvidaatiomenettelyssä vähintään se, minkä he arvion mukaan olisivat saaneet, jos koko laitos olisi likvidoitu tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä.

[42] Direktiivin 2014/59 73 artiklan a alakohdassa edellytetään jäsenvaltioiden varmistavan, että kriisinratkaisuviranomaisten siirtäessä vain osan kriisinratkaisun kohteena olevan laitoksen varoista ja veloista omaisuudenhoitoyhtiölle velkojat, joiden saatavia ei ole siirretty, ”saavat suorituksena saatavistaan vähintään yhtä paljon kuin ne olisivat saaneet, jos kriisinratkaisun kohteena oleva laitos olisi likvidoitu tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä”. Asianomaisille velkojille taataan siten korvaus vajeesta, joka niille aiheutuu sen seurauksena, että konkurssipesästä siirretään mahdollisesti arvokkaita varoja. Direktiivin 2014/59 75 artiklan ja 101 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaan vaje korvataan kriisinratkaisun rahoitusjärjestelyistä. Kriisinratkaisun rahoitusjärjestelyt rahoittavat kriisinratkaisuviranomaisten valvonnassa olevat laitokset.

[43] Ks. direktiivin 2014/59 johdanto-osan kolmas perustelukappale.

[44] Ks. direktiivin 2014/59 johdanto-osan viides perustelukappale.

kriisinratkaisun aikana. Tästä seuraa, että edellä mainitulla korvausmekanismilla pyritään saattamaan tasapainoon viranomaisten mahdollisuus viedä kaatuvia laitoksia kriisinratkaisuun yleisen edun mukaisesti ja velkojien perusteltujen taloudellisten etujen turvaaminen.

3. Soveltaminen käsiteltävään asiaan

75. Jos kriisinratkaisumenettelyn vuoksi kantajien varoille, jotka jäävät jäljelle jäävään yhteisöön, aiheutuu suurempia tappioita kuin niille olisi aiheutunut tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä – minkä arvioiminen on kansallisen tuomioistuimen tehtävä –, kantajilla on oikeus jälkikäteen maksettavaan korvaukseen sen periaatteen perusteella, jonka mukaan velkojat eivät saa jäädä kriisinratkaisussa huonompaan asemaan. Tämä korvausmekanismi ei kuitenkaan sisällä välttämättä menettelyllistä suojaa. On nimittäin huomautettava, ettei direktiiviin 2014/59 sisälly erityisiä säännöksiä velkojien kriisinratkaisun kohteena olevaa pankkia koskevasta välitoimihakemuksesta. Tästä seuraa, että pankkien vakuusrahastosta annetun lain 135 §:n 1 ja 4 momentin kaltaiset lainsäädäntötoimet, jotka koskevat velkojien jäljelle jäävän yhteisön sopimusvelvoitteisiin liittyvässä riita-asiassa tekemää välitoimihakemusta, eivät kuulu kyseisen direktiivin soveltamisalaan.

D Kuluttajansuojan ja kriisinratkaisumenettelyn tavoitteiden välisen tasapainon löytäminen

76. Kuten edellä [45] on selitetty, direktiivin 2014/59 nojalla velkoja voi saada jälkikäteen korvausta, jos sille aiheutuu suurempia tappioita kuin sille olisi aiheutunut, jos laitos olisi likvidoitu tavanomaisessa maksukyvyttömyysmenettelyssä. Näin ollen keskeinen kysymys on se, tarjoaako kyseisen direktiivin mukainen jälkikäteinen korvausmekanismi riittävää suojaa kuluttajalle, jonka on suoritettava maksuja jäljelle jäävälle yhteisölle koko sen menettelyn ajan, jossa hän vaatii sopimuksen kumoamista sillä perusteella, että se sisältää kohtuuttomia ehtoja.

77. Tältä osin, vaikka 5.5.2022 annettu tuomio Banco Santander (Banco Popularia koskeva kriisinratkaisu) [46] osoittaa, että jälkikäteinen korvausmekanismi voi olla hyödyllinen väline, siinä ei käsitellä tämän mekanismin riittävyyttä silloin, jos kansallinen lainsäädäntö ei mahdollista välitoimien määräämistä lainasopimuksen mukaisten maksujen keskeyttämiseksi. Koska määrääminen välitoimesta, joka mahdollistaa lainasopimuksen täyttämisen keskeyttämisen, on eri asia kuin jälkikäteinen korvaus, joka koskee palauttamisen aineellisia näkökohtia, kyseinen tuomio ei ole merkityksellinen käsiteltävän asian kannalta. [47]

78. Asianosaisten unionin tuomioistuimen istunnossa esittämistä suullisista lausumista ilmenee, että pankkien vakuusrahastosta annetun lain 135 §:n 1 ja 4 momentilla ei saateta mitään direktiivin 2014/59 säännöstä osaksi kansallista oikeusjärjestystä vaan että ne ovat pikemminkin säännöksiä, jotka täydentävät kyseiseen direktiiviin sisältyviä säännöksiä. Koska direktiivillä 2014/59 ei yhdenmukaisteta kriisinratkaisumenettelyn kohteena olevaa pankkia koskevassa tuomioistuinmenettelyssä määrättyihin välitoimiin sovellettavia menettelyjä, nämä toimenpiteet kuuluvat jäsenvaltioiden kansallisen oikeusjärjestelmän piiriin.

[45] Ks. edellä 72–74 kohta.

[46] C-410/20, EU:C:2022:351.

[47] Ks. analogisesti julkisasiamies Wahlin kannanotto Sánchez Morcillo ja Abril García (C-169/14, EU:C:2014:2110, 53 kohta), jossa hän vertasi menettelyllisiä suojakeinoja aineellisiin kysymyksiin.

79. Tässä yhteydessä kunkin jäsenvaltion asiana on jäsenvaltioiden menettelyllisen itsemääräämisoikeuden nojalla antaa hallintomenettelyn ja tuomioistuinmenettelyn säännöt, joilla pyritään turvaamaan unionin oikeuteen perustuvat yksityisten oikeudet. Nämä menettelysäännöt eivät saa kuitenkaan olla epäedullisempia kuin ne, jotka koskevat samankaltaisia oikeussuojakeinoja jäsenvaltion sisäiseen oikeusjärjestykseen perustuvien oikeuksien suojaamiseksi (vastaavuusperiaate), eivätkä ne saa olla sellaisia, että unionin oikeusjärjestyksessä vahvistettujen oikeuksien käyttäminen on käytännössä mahdotonta tai suhteettoman vaikeaa (tehokkuusperiaate). [48]

80. Kun tarkastellaan tehokkuusperiaatetta, kuten olen jo todennut, jäsenvaltioiden velvollisuus varmistaa niiden oikeuksien tehokkuus, joita yksityisillä on unionin oikeuden perusteella, merkitsee muun muassa direktiivistä 93/13 johtuvien oikeuksien osalta tehokasta oikeussuojaa koskevaa vaatimusta, joka on vahvistettu kyseisen direktiivin 7 artiklan 1 kohdassa [49] ja joka pätee erityisesti tällaisiin oikeuksiin perustuvien oikeussuojakeinojen menettelysääntöihin. [50] Kansallisten tuomioistuinten tehtävä on etenkin taata direktiivistä 93/13, luettuna perusoikeuskirjan 47 artiklan valossa, johtuvien oikeuksien täysimääräinen toteutuminen ja jättää soveltamatta kansallisia säännöksiä tai käytäntöjä, joissa kielletään välitoimien määrääminen lainasopimuksen, joka on väitetysti lainvastainen kohtuuttomien ehtojen vuoksi, mukaisten maksujen keskeyttämiseksi. [51]

81. On totta, että 5.5.2022 antamassaan tuomiossa Banco Santander (Banco Popularia koskeva kriisinratkaisu) [52] unionin tuomioistuin katsoi, että pankki- ja rahoitusjärjestelmän vakauden varmistamista ja järjestelmäriskin välttämistä koskevat tavoitteet ovat unionin yleisen edun mukaisia tavoitteita.

82. On kuitenkin tärkeää huomata, että mainittuun tuomioon johtanut asia koski kriisinratkaisun jälkeen perustettua yhteisöä, kun taas nyt kyseessä olevassa menettelyssä esitetty vaatimus koskee jäljelle jäävää yhteisöä, joka on tarkoitus likvidoida. Kuten komissio istunnossa väitti, välitoimista määrääminen kyseisen yhteisön varojen osalta ei näin ollen vaaranna pankkijärjestelmän rahoitusvakautta. [53] Tältä osin on tärkeää korostaa pääasian tapahtumien kulkua, jossa omaisuudenhoitopankki perustettiin välittömästi kriisinratkaisupäätöksen tekemisen jälkeen, joten jos tiettyjen velallisten ryhmien osalta määrättäisiin välitoimista, jotka mahdollistavat kyseiselle jäljelle jäävälle yhteisölle suoritettavien maksujen keskeyttämisen, tämä ei vaikuttaisi vastaperustetun yhteisön rahoitustilanteeseen. Lisäksi on olennaisen tärkeää, että kyseessä olevan välitoimen ei ole tarkoitus muodostaa maksukyvyttömän pankin olemassa olevia varoja koskevaa vakuutta vaan että sillä pyritään pelkästään keskeyttämään kuluttajan tulevat maksut. [54]

[48] Tuomio 6.10.2015, Orizzonte Salute (C-61/14, EU:C:2015:655, 46 kohta) ja tuomio 21.12.2021, Randstad Italia (C-497/20, EU:C:2021:1037, 58 kohta).

[49] Ks. edellä 41 kohta.

[50] Ks. analogisesti direktiivistä 93/13 tuomio 22.4.2021, Profi Credit Slovakia (C-485/19, EU:C:2021:313, 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Ks. myös ratkaisuehdotukseni *Všeobecná úverová banka* (C-598/21, EU:C:2023:22, 97 kohta ja sitä seuraavat kohdat).

[51] Ks. edellä 41 kohta ja sitä seuraavat kohdat.

[52] C-410/20, EU:C:2022:351.

[53] Mainittu asia ei myöskään koske kansallisen lainsäädännön mukaista vahingonkorvauskannetta kriisinratkaisun kohteena olevaa laitosta vastaan tai kannetta osakkeiden merkintäsopimuksen pätemättömäksi toteamiseksi. Se ei näin ollen koske välitoimista määräämistä sopimuksen täytäntöönpanon keskeyttämiseksi, joka on menettelyllinen toimi, jonka tarkoituksena on turvata yksityisen tehokas oikeussuoja.

[54] Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on selittänyt, että ”turvaamistoimi koskee muuta kuin rahamääräistä vaatimusta todeta sopimus pätemättömäksi eikä tällaisella vaatimuksella ole välittömiä varallisuusoikeudellisia vaikutuksia maksukyvyttömään nähden”, ja lisäksi todennut, että ”tällainen turvaamistoimi ei ole maksukyvyttömyydestä annetun lain 146 §:n 3 momentissa tarkoitettu maksukyvyttömän omaisuuteen kohdistuva turvaamistoimi”.

83. Sama erottelu pätee asioihin Novo Banco, joissa sopimuksia koskevat vaatimukset kohdistuivat kansallisen viranomaisen perustamaan omaisuudenhoitopankkiin.[55] Kyseisissä asioissa kuluttajien kanteet eivät voineet menestyä, koska ne olisivat heikentäneet rahoitusjärjestelmän vakautta,[56]kun taas käsiteltävässä asiassa kyseessä oleva pyyntö koskee mahdollisesti kohtuuttomien sopimusehtojen perusteella yhteisölle suoritettavia maksuja, kun yhteisö on tarkoitus joka tapauksessa likvidoida. Kyseisten asioiden kannalta merkityksellisiä, rahoitusjärjestelmän vakautta koskevaan tavoitteeseen liittyviä näkökohtia ei siten voida soveltaa käsiteltävään asiaan.

84. Tästä seuraa, että – kuten komissio istunnossa totesi – nyt käsiteltävässä asiassa kuluttajan oikeuksia ei tarvitse punnita rahoitusvakauteen nähden, koska kyseessä olevilla välitoimilla pyritään ainoastaan siihen, että kuluttajan saatava jäljelle jäävää yhteisöä kohtaan ei kasvaisi edelleen, eikä pankkijärjestelmän rahoitusvakaus näin ollen vaarannu. Jäsenvaltioiden säännöt tai käytännöt, jotka täydentävät direktiivin 2014/59 säännöksiä, eivät voi haitata direktiivin 93/13 6 artiklan 1 kohdassa ja 7 artiklan 1 kohdassa, luettuina perusoikeuskirjan 47 artiklassa vahvistetun tehokkaan oikeussuojan valossa, annetun suojan tehokkuutta, jos vaatimukset koskevat tällaisia välitoimia eivätkä vaaranna pankkijärjestelmän rahoitusvakautta direktiivissä 2014/59 tarkoitetulla tavalla.

85. Edellä mainitussa asiassa C-287/22[57] unionin tuomioistuin kuitenkin katsoi, että tällaisen välitoimen määräämisen tarpeellisuuden arviointi on tehtävä in concreto ottaen huomioon tavoite varmistaa pääasiassa annettavan lopullisen ratkaisun täysi tehokkuus. Kansallisen tuomioistuimen on siten ratkaistava, onko tarpeen keskeyttää kuluttajalla oleva velvoite, jotta voidaan varmistaa sen oikeudellisen ja tosiasiallisen tilanteen palauttaminen, jossa mainittu kuluttaja olisi ollut ilman tällaisia ehtoja, ottaen huomioon erityisesti riskin siitä, että hän voi joutua maksamaan takaisin lainaamaansa summaa suuremman määrän.[58] Tästä seuraa, että direktiivin 93/13 nojalla kansallisen tuomioistuimen on määrättävä välitoimista, joilla kuluttajan maksuvelvoite keskeytetään, kun ensinnäkin sillä on käytettävissään riittäviä viitteitä yhden tai useamman sopimusehdon kohtuuttomuudesta, jolloin on todennäköistä, että asianomainen lainasopimus on pätemätön tai että on vähintäänkin määrättävä kyseisen sopimuksen nojalla maksettujen kuukausierien palauttamisesta asianomaiselle kuluttajalle.[59]

86. Käsiteltävässä asiassa, kuten olen edellä jo todennut, ensinnäkin ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin ilmeisestikin katsoo, että pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen kohtuuttomista ehdoista tulevaisuudessa annettavan ratkaisun vuoksi jäljelle jäävän yhteisön on todellakin maksettava takaisin kuluttajien kyseisen sopimuksen perusteella maksamat määrät. Näin ollen tämä edellytys näyttää täyttyvän.

87. Toiseksi unionin tuomioistuin totesi asiassa Getin Noble Bank, että kansallisen tuomioistuimen on ratkaistava kaikkien käsiteltävän asian olosuhteiden perusteella, onko tarpeen keskeyttää tällä kuluttajalla oleva kyseisten kuukausierien maksuvelvoite asianomaisen menettelyn ajaksi, jotta voidaan varmistaa sen oikeudellisen ja tosiasiallisen tilanteen palauttaminen, jossa

[55] Ks. tuomio 5.9.2024, Novo Banco ym. (C-498/22–C-500/22, EU:C:2024:686, 24 kohta). Asian C-500/22 osalta unionin tuomioistuin korosti, että velka, jota mainitussa asiassa kyseessä oleva oikeusriita koski, perustuu myyntisopimukseen, jota ei ole tehty jäljelle jäävän yhteisön vaan uuden yhteisön eli Novo Bancon kanssa ja jonka kohteena on joukkovelkakirja, joka kyseisen sopimuksen tekopäivänä kuului Novo Bancon varallisuuteen.

[56] Ks. erityisesti kyseisen tuomion 142 ja 143 kohta.

[57] Tuomio 15.6.2023, Getin Noble Bank (Luottosopimuksen täyttämisen keskeyttäminen) (C-287/22, EU:C:2023:491, 59 kohta).

[58] Ibid.

[59] Ibid.

mainittu kuluttaja olisi ollut ilman tällaista ehtoa tai tällaisia ehtoja. Tuomioistuin voi siten ottaa huomioon muun muassa saman kuluttajan taloudellisen tilanteen ja riskin siitä, että hän voi joutua maksamaan pankille takaisin siltä lainaamaansa summaa suuremman määrän. [60]

88. Käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin on selittänyt, että kuluttajat maksavat pian (tai ovat jo maksaneet) jäljelle jäävälle yhteisölle määrän, joka on suurempi kuin lainan nostettu pääoma. Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin onkin huolissaan siitä, että maksukyvyttömyysmenettelyn, jonka kohteena Getin Noble Bank on kriisinratkaisupäätöksen seurauksena, vuoksi kuluttaja ei voi saada takaisin kyseiselle pankille siirtämiään määriä, jotka voivat ylittää velkojien kesken jaettavien varojen määrän. Jos näin tapahtuu – jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen selvityksistä muuta johdu –, ratkaisun, jossa pääasiassa kyseessä olevan lainasopimuksen tietyt ehdot todetaan kohtuuttomiksi, täyttä tehokkuutta ei voida taata. Myös toinen edellytys vaikuttaa näin ollen täyttyvän. Siviilikoodeksin 385^1 §:ää, jolla direktiivi 93/13 saatetaan osaksi Puolan lainsäädäntöä, olisi näin ollen tulkittava siten, että varmistetaan kyseisen direktiivin tavoitteiden mahdollisimman tehokas saavuttaminen. Lähtökohtaisesti direktiivin 93/13 nojalla ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen – jollei sen lopullisista selvityksistä muuta johdu – olisi määrättävä välitoimista käsiteltävässä asiassa.

89. Komissio väitti tältä osin istunnossa, että koska kyseessä oleva yhteisö oli kriisinratkaisun kohteena direktiivin 2014/59 mukaisesti, sallittujen välitoimien olisi rajoituttava ainoastaan niiden vaateiden turvaamiseen, jotka liittyvät lainan kuukausittaisiin korkomaksuihin mutta eivät kuluttajan sopimusvelvoitteisiin maksaa kuukausittaisia lyhennyseriä lainatun pääoman määrästä.

90. Tässä yhteydessä on tärkeää ottaa huomioon riski siitä, että kuluttajat joutuvat maksamaan kyseiselle pankille takaisin määrän, joka ylittää heidän kriisinratkaisun kohteena olevalta pankilta lainaamansa määrän, joka on toimitettu kriisinratkaisuviranomaisten toteuttamaa arvostusta varten. Näin ollen direktiivin 2014/59 mukaisesti tehtävän kriisinratkaisun tehokkuuden kannalta voidaan ajatella, että lainattu pääoma maksetaan takaisin kuukausierinä, samalla kun menettely on vielä kesken. Kuluttajan korkomaksut olisi kuitenkin joka tapauksessa keskeytettävä, jotta vältetään tilanne, jossa kuluttaja maksaa lainasta liikaa jäljelle jäävälle yhteisölle, joka on tarkoitus likvidoida. Yhteenvetona voidaan todeta, että välitoimien olisi rajoituttava koskemaan määrää, joka ylittää lainatun pääoman määrän.

V Ratkaisuehdotus

91. Edellä esitetyn perusteella ehdotan, että unionin tuomioistuin vastaa Sąd Okręgowy w Warszawien esittämään ennakkoratkaisukysymykseen seuraavasti:

Kuluttajasopimusten kohtuuttomista ehdoista 5.4.1993 annetun neuvoston direktiivin 93/13/ETY 6 artiklan 1 kohtaa ja 7 artiklan 1 kohtaa sekä luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten elvytys- ja kriisinratkaisukehyksestä sekä neuvoston direktiivin 82/891/ETY, Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivien 2001/24/EY, 2002/47/EY, 2004/25/EY, 2005/56/EY, 2007/36/EY, 2011/35/EU, 2012/30/EU ja 2013/36/EU ja asetusten (EU) N:o 1093/2010 ja (EU) N:o 648/2012 muuttamisesta 15.5.2014 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2014/59/EU 34 artiklan 1 kohdan b ja g alakohtaa, luettuina tehokkuusperiaatteen ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan 47 artiklassa vahvistetun tehokasta oikeussuojaa tuomioistuimessa koskevan oikeuden valossa,

[60] Ibid.

on tulkittava siten, että ne ovat esteenä kansalliselle lainsäädännölle tai käytännölle, jossa kielletään määräämästä välitoimia siinä tarkoituksessa, että lainan tulevien kuukausittaisten lyhennyserien, jotka ylittävät kuluttajan lainaaman pääoman määrän, maksua koskeva kuluttajan velvollisuus voitaisiin keskeyttää tuomioistuinmenettelyn keston ajaksi, yksinomaan sillä perusteella, että vastaajana oleva pankki on kriisinratkaisumenettelyn kohteena, siltä osin kuin välitoimet vastaavat lainan kuukausittaisia korkomaksuja ja sillä edellytyksellä, että laina on jäänyt jäljelle jäävän yhteisön saatavaksi kriisinratkaisupäätöksen tekemisen jälkeen.